

Tężec

Co to jest tężec?

Tężec to choroba często śmiertelna o ostrym przebiegu. Wywołuje ją toksyna wytwarzana przez zarodnikujące bakterie *Clostridium tetani*. Mają one zdolność wytwarzania przetrwalników i dzięki nim zachowują żywotność przez wiele lat. Bakterie występują powszechnie w glebie oraz w odchodach ludzi i zwierząt.

W jaki sposób dochodzi do zakażenia tężcem?

Do infekcji dochodzi po wniknięciu zarodników do ustroju najczęściej przez ranę klutą, ale także przez drobne, często niezauważalne skaleczenia, dożylne podawanie narkotyków oraz bardzo rzadko podczas operacji brzusznych.

Na ryzyko zachorowania narażony jest każdy, kto nie został w pełni uodporniony na tę chorobę. Ponadto w grupie ryzyka znajdują się osoby z osłabionym układem odpornościowym bez względu na to czy zostały na tężec uodpornione czy nie.

Tężec nie jest chorobą zaraźliwą, więc nie przechodzi z osoby na osobę.

Objawy

Okres inkubacji wynosi od 3 do 21 dni (średnio około 10 dni), chociaż w zależności od rodzaju, miejsca i rozległości rany inkubacja może trwać od jednego dnia do kilku miesięcy.

Do wczesnych objawów tężca u osób dorosłych należą wyprężenie okolic brzucha oraz zeszywnienie szczęki aż do jej całkowitego zablokowania (stąd nazwa szczękocisk lub katalepsja). Następnie występują bolesne skurcze mięśni i towarzyszące im trudności w oddychaniu i przełykaniu. 10-25% przypadków kończy się śmiercią. Najwyższa śmiertelność występuje u osób młodych, starszych, narkomanów i osób nieszczepionych.

Wczesne rozpoznanie choroby, leczenie wraz z oczyszczeniem rany, odpowiednie antybiotyki oraz podawanie immunoglobuliny tężcowej mogą uratować życie.

Rozpoznanie tężca

Rozpoznanie choroby zwykle odbywa się na drodze klinicznej, gdyż *Clostridium tetani* rzadko udaje się wyizolować z rany. Częściej pochodzi od pacjentów, którzy nie chorują na tężec.

Ochrona przeciw tężcowi

Tężcowi zapobiega się za pomocą szczepień. Szczepionka przeciw tężcowi zwana anatoksyną powstaje z mieszaniny unieczynnionych toksyn produkowanych przez bakterie tężcowe. Po jej podaniu organizm rozpoczyna wytwarzać surowicę przeciw tężcowi.

W celu zapewnienia odporności na tężec do końca życia zaleca się przyjęcie pięciu dawek anatoksyny tężcowej w odpowiednich odstępach czasu. Szczepienia wskazane są nawet po przejściu choroby, gdyż nie gwarantuje ono całkowitej odporności.

Szczepienia przeciwężcowe u dzieci

Szczepionka przeciwężcowa podawana jest dzieciom w ramach obowiązkowego programu szczepień razem ze szczepionkami przeciwko błonicy, krztuścowi (kokluszowi), zakażeniom HIB oraz chorobie Heinego-Medina (jest to szczepionka typu „5 w 1”). Podaje się ją dzieciom w 2, 4 i 6 miesiącu życia. Dodatkowe szczepienia wzmacniające aplikuje się dzieciom w wieku 4-5 lat i jeszcze raz pomiędzy 11 a 14 rokiem życia.

Szczepienia przeciwężcowe u dzieci starszych i osób dorosłych

Doroślým oraz dzieciom powyżej 10 lat, którzy przeszli tylko część szczepień ochronnych lub nie mieli ich wcale należy podawać szczepionki przeciwężcowe odpowiednie dla ich grupy wiekowej zgodnie z zalecanym harmonogramem.

Osoby niepewne swojej sytuacji jeśli chodzi o szczepienia powinny skonsultować się z lekarzem pierwszego kontaktu.

Szczepienia ochronne pourazowe

Osoby z obrażeniami pourazowymi poddawane są badaniom w celu ustalenia najlepszego postępowania przeciwężcowego. Będzie ono zależne od historii szczepień przeciwężcowych, rodzaju rany oraz od tego, czy odniesione rany sprzyjają zakażeniu tężcem (do takich należą rany mocno zabrudzone oraz zanieczyszczone odchodami, ziemią i śliną; rany klute, oderwania kończyn, rany powstałe w wyniku wybuchów pocisków, zmiążdżeń, oparzeń, oraz odmrożeń). W przypadku tego typu ran zaleca się podanie tetaglobuliny TIG, która może zapobiec śmierci pacjenta. Więcej informacji można znaleźć w „Przewodniku po profilaktyce przeciwężcowej” w [National Immunisation Guidelines for Ireland 2002](#) („Programie szczepień ochronnych na rok 2002”).

Tężec w Irlandii

Tężec w Irlandii spotyka się obecnie bardzo rzadko dzięki programowi obowiązkowych szczepień ochronnych. Mimo to mogą wystąpić sporadyczne przypadki zakażenia. W latach 1988 – 2007 odnotowano dziesięć przypadków zakażenia tężcem, z czego osiem miało miejsce po roku 1998.

Dalsze informacje

Więcej szczegółowych danych na temat szczepień przeciwężcowych można znaleźć w [National Immunisation Guidelines for Ireland 2002](#) („Programie szczepień ochronnych na rok 2002”).

Dane dotyczące epidemiologii tężca w Irlandii można znaleźć również na stronie [Epi-Insight Oct 2004](#) w dziale „Występowanie tężca w Irlandii w latach 1988-2004).

Ostatnia aktualizacja: 15 styczeń 2008